

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ МАРКЕТИНГУ

УДК 658.811

С. В. МАЛОВИЧКО

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (м. Кривий Ріг)

**КОГЕРЕНТНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННОЮ
ТОРГІВЛЕЮ ПІДПРИЄМСТВ**

У статті обґрунтовано необхідність комплексного і системного підходів до управління електронною торгівлею. Показано концептуальну модель управління електронною торгівлею підприємств. Розроблено і запропоновано когерентну систему управління електронною торгівлею підприємств. Представлено і висвітлено її складові.

Ключові слова: система, управління, електронна торгівля, електронна комерція, інтернет-маркетинг, управління електронною торгівлею.

S. V. MALOVYCHKO

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky

**COHERENT SYSTEM MANAGEMENT BY ELECTRONIC COMMERCE
OF ENTERPRISES**

To increase the efficiency of managing an enterprise it is rational to consider electronic commerce in the management system from the point of view of complex and system approaches. Efficient applying the management of e-commerce into business processes of national firms requires development of proper control system that will facilitate to get long-term competitive advantages. It is expedient to manage this process on the basis of recommended conception of e-commerce management of enterprises, actively applying coherent e-commerce management system into the practice of management. Coherent e-commerce management system of enterprises is a set of cross-correlation dependent resources and competences, processes and levers of e-commerce, that are re-created in the process of realization of common management functions. Applying the productive mechanisms of e-commerce makes possible to obtain maximum synergetic result from economic activity in the field of trade in a contemporary period.

Keywords: system, management, e-trade, e-commerce, internet-marketing, management e-commerce.

Постановка задачі. Невизначеність зовнішнього середовища, нестійкість економічних і фінансових політик держави, кризові явища в суспільстві, посилення конкурентної боротьби підвищують значущість та необхідність використання інструментарію електронної торгівлі на підприємствах України.

Розвиток електронної комерції і збільшення її об'ємів супроводжуватиметься і вже супроводжується рядом позитивних ефектів для світової економіки. Це результати розширення електронної комерції : передусім, скорочення трансакційних витрат, спрощення процедур торгівлі, розширення можливостей для припливу інвестицій, розширення географії і доступності для участі у бізнесі, підвищення конкуренції. Аспекти електронної комерції є зараз одними з найактуальніших [1].

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження електронної торгівлі в Україні займалися такі вчені, як І.В. Гамова [12], О. Юдин [3], О. Мельничук [4], С. Чайка [1], М. Окландер, І. Литовченко, М. Ботушан [5] та інші.

Широке коло аспектів управління висвітлено в роботах Аппенянського А.І. [6], Балабанова І.Т. [7], Кулака Н.В. [8], Большакова А.С., Михайлова В.І. [9], Стадника В.В. [10], Зигерта В., Ланга Л. [11] та ін.

З метою підвищення ефективності управлінської діяльності підприємства електронну торгівлю в системі управління підприємством слід розглядати з точки зору комплексного та системного підходів. Ефективне впровадження управління електронною торгівлею в бізнес-процеси вітчизняних фірм потребує створення належної системи управління, яка буде сприяти набуттю довгострокових конкурентних переваг.

Формулювання цілей. Метою статті є обґрунтування необхідності інтеграції в процес управління торгівлею підприємств когерентної системи управління електронною торгівлею з урахуванням комплексного і системного підходів.

Виклад основного матеріалу. Комерціалізація Інтернету призвела до того, що навіть сучасне визначення глобальної мережі виглядає таким чином: Інтернет – це сукупність технологій, що забезпечують Web-служби для підтримки бізнес-процесів, голосові і відеокommунікації, доставка контенту і соціальні мережі. Це суттєво відрізняється від того визначення, що панувало спочатку, коли Мережа трактувалася як величезна сукупність непорядкованих зв'язків – телефонних, оптоволоконних, супутникових і радіорелейних каналів (можна додати ще кілька сучасних технологій побудови середовищ передачі [2, с.4].

З урахуванням великої кількості інновацій в Інтернет, швидкого науково-технічного прогресу в сфері інформаційно-комунікаційних технологій, сучасних тенденцій змін в економіці спостерігаються трансформаційні повороти вектору її розвитку у бік інформаційної економіки, тобто як справедливо відзначує В.Л. Плєскач «електронної економічної діяльності, де переважає господарська діяльність у сфері інформаційних послуг, їх виробництва та обміну, де основними ресурсами є інформація та знання» [2].

Враховуючи вищевикладене, з метою більш повного використання потенцій підприємств, доцільно шукати актуальні можливості отримання синергетичного ефекту від господарської діяльності. Саме таким елементом в загальній системі управління підприємством торгівлі повинне стати управління електронною торгівлею, що буде сприяти реалізації «системного “ефекту додавання” (коли входні в систему елементи визначаються в залежності від цілого, від координації з іншими її елементами і поведуться зовсім інакше, ніж у випадку їхньої незалежності: принцип "ціле більше частин")» [12].

Методологія синергетики розкрита в роботах В.І. Андрєєва [14], О.В. Вознюк [15] та інших; теорія синергетики та самоорганізації – в роботах В.І. Аршинова [15], Є.М. Князевої, С.П. Курдюмова [17], Ю.В. Бега [18], В.Г. Воронкової [19] та ін.; філософська концепція цілісності – в роботах В.В. Кизима [20], І.З. Цехмістро [21] та ін.; головні аспекти синергетичного підходу у дослідженні соціальних явищ – в роботах В.П. Бранського [13], В.Г. Буданова [22], В.С. Алексєєвський [23], Г. Хакена [24], Д.С. Чернавського [25] та інших.

На основі опрацювання вищевикладених наукових праць, з урахуванням кризових явищ в макро- і мікрооточенні, необхідності пошуку нових конкурентних переваг, попередження і активного реагування на будь-які ентропійні явища в середовищі сучасним підприємства торгівлі рекомендується впроваджувати в господарську діяльність механізм електронної торгівлі, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню загальної ефективності підприємства, носитиме синергетичний характер та дозволить застосовувати диференціацію як метод управління ризиками в умовах турбулентності маркетингового середовища. Цьому сприятиме впровадження в практичну діяльність підприємств концепції управління електронною торгівлею (рис. 1).

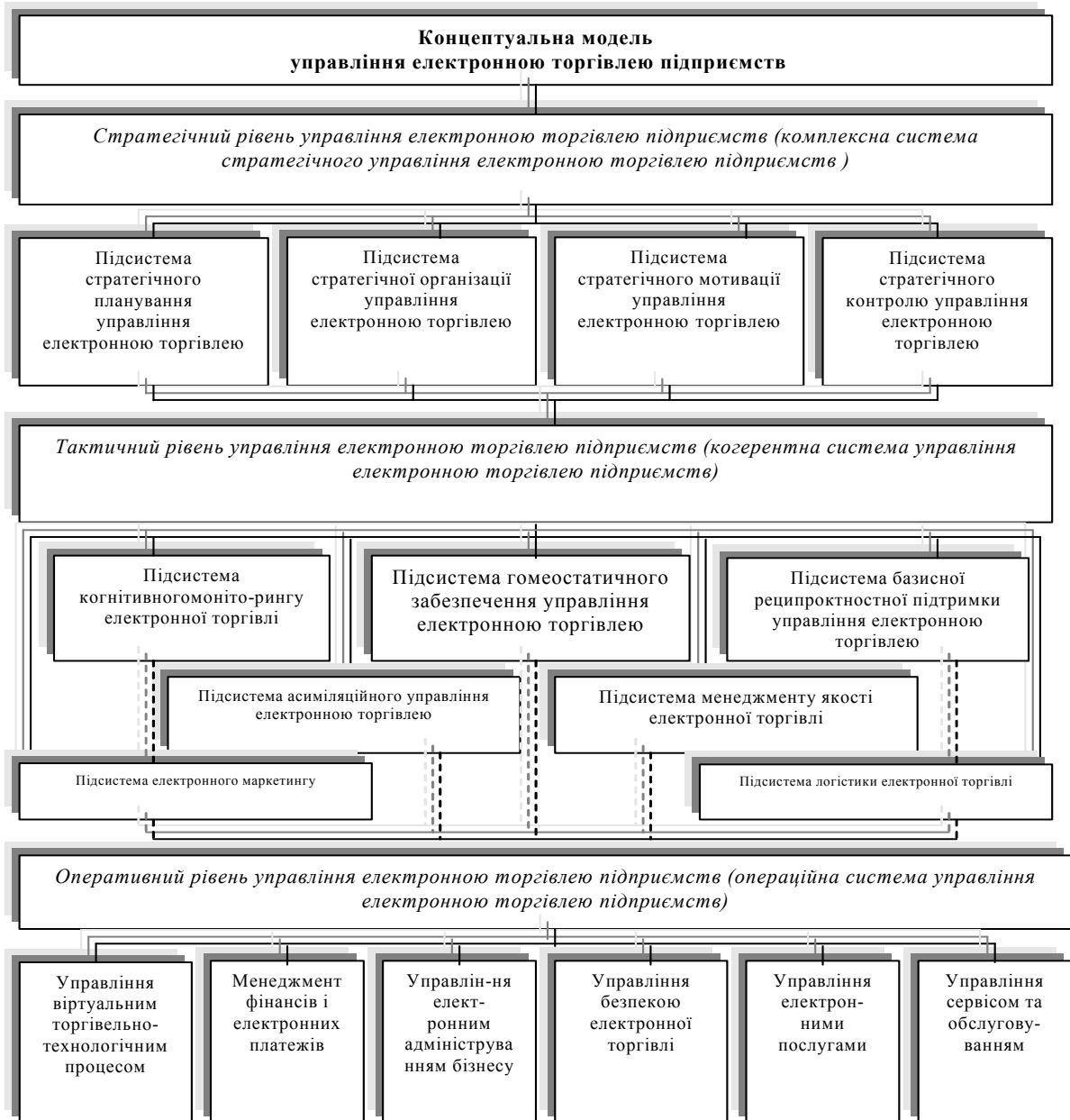

Рис. 1. Візуалізація концептуальної моделі управління електронною торгівлею підприємств

Мета концептуальної моделі управління електронною торгівлею підприємств – не тільки досягнення поставлених цілей у цій сфері і отримання довгострокових конкурентних переваг, але й забезпечення паттерних досягнень та їх континуальності в стратегічній перспективі в умовах якісних перетворень в бифуркації.

Розроблена схема концептуальної моделі управління електронною торгівлею підприємств конфігурована такими шаблонами:

- 1-й рівень – стратегічний (корпоративний) рівень управління електронною торгівлею підприємств (комплексна система стратегічного управління електронною торгівлею);
- 2-й рівень – тактичний рівень (бізнес-рівень) управління електронною торгівлею підприємств (когерентна система управління електронною торгівлею підприємств);
- 3-й рівень – оперативний (функціональний) рівень управління електронною торгівлею підприємств (операційна система управління електронною торгівлею підприємств).

Когерентна система управління електронною торгівлею підприємств – це сукупність кореляційно залежних ресурсів і компетенцій, процесів і важелів електронної торгівлі, що відтворюються в процесі реалізації загальних управлінських функцій (рис. 2).

Рис. 2. Візуалізація архітектури когерентної системи управління електронною торгівлею підприємств

Надважливою властивістю цієї системи є когерентність, що проявляється в єдності загального процесу управління підприємством, узгодженості у часі механізмів функціонування її елементів, співвіднесеності і взаємозалежності усіх її складових.

З погляду системного підходу когерентна система управління електронною торгівлею підприємств має статус невіддільної частки цілої системи управління підприємством і детермінується як комплексна гнучка соціально-економічна система, що згуртовує в собі визначену множину елементів, які індивідуалізуються за архітектурними рівнями організації. Будь-яка з підсистем, яка включається до складу когерентної системи управління електронною торгівлею підприємств, містить корелятивні архітектурні блоки, ефективна взаємозалежність яких абсорбується в досягнення цілей і сприяє продуктивному

нівелюванню ентропійних впливів екзогенного оточення.

Когерентна система управління електронною торгівлею підприємств включає такі функціональні блоки: контур ресурсів і компетенцій управління електронною торгівлею, що детермінує компліментарність цілей і можливостей підприємства; контур організації управління, що відбиває процесуальну конфігурацію, контур важелів впливу на управління електронною торгівлею.

Перший функціональний блок включає: підсистему когнітивного моніторингу електронної торгівлі, підсистему гомеостатичного забезпечення управління електронною торгівлею, підсистему базисної реципрокностної підтримки управління електронною торгівлею.

Другий блок має таке змістовне наповнення: підсистема асиміляційного управління електронною торгівлею, підсистема менеджменту якості електронної торгівлі; підсистема стратегічного менеджменту електронної торгівлі.

Третій функціональний блок містить дві підсистеми: електронного маркетингу та логістики електронної торгівлі.

Отже, сучасне управління на рівні торговельного підприємства повинно носити інтегрований, континуальний та когерентний характер, тобто безперервно забезпечувати єдність цілого і частки (єдність механізмів традиційної торгівлі та електронної), визначаючи виникнення кореляцій між елементами системи управління, інтегруючись в загальну систему управління, багаторазово підсилювати її ефективність.

Висновки. Вищевикладене детермінує іманентні трансформації в теорії і практиці менеджменту підприємств та спрямовує підприємства на результативну організацію господарської діяльності, що дозволить зменшити витрати, одержуючи тривалі конкурентні переваги та слушно прилаштовуватися до змін турбулентного екзогенного клімату.

Отримання максимального синергетичного ефекту від господарської діяльності в сфері торгівлі в наш час можливо, застосовуючи продуктивні механізми електронної торгівлі. Управління цим процесом доцільно здійснювати на основі рекомендованої концепції управління електронною торгівлею підприємств, активно впроваджуючи в практику управління когерентну систему управління електронною торгівлею.

Література

1. Чайка С.И. Современное развитие электронной коммерции в условиях глобализации мировой экономики / С.И. Чайка // Сучасні питання економіки і права. – 2012. – № 1. – С. 59–63.
2. Плескач В. Л. Електронна комерція / В. Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. – К. : Знання, 2007. – 535 с.
3. Юдин О.М. Системи електронної комерції: створення, просування і розвиток : монографія / О. М. Юдин, М. В. Макарова, Р. М. Лавренюк. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 201 с.
4. Мельничук О. Розвиток електронної комерції у структурі інформаційної економіки України / О. Мельничук // Економіка. – 2014. – № 8 (161). – С. 93–97.
5. Окландер М.А., Литовченко І.Л., Ботушан М.І. Маркетингові комунікації промислових підприємств в умовах інформаційної економіки: Монографія. –К.: – Знання. – 2011. – с. 234.
6. Аппенянский А. И. Человек и бизнес. Путь совершенства / Аппенянский А. И. – М. : Барс, 1995. – 228 с.
7. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента / Балабанов И.Т. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 528 с.
8. Кулак Н.В. Формування та принципи функціонування електронних систем торгівлі [Електронний ресурс] / Н.В. Кулак // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 4 – С. 19–26. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=773>
9. Большаков А.С. Современный менеджмент: теория и практика / А.С. Большаков, В.И. Михайлов. – СПб : Питер, 2011. – 234 с.
10. Стадник В. В. Менеджмент / Стадник В. В. – К. : Академвидав, 2007. – 472 с.
11. Зигерт В. Руководство без конфликтов / В. Зигерт, Л. Ланг. – М. : Экономика, 2000. – 335 с.
12. Гамова І.В. Класифікація суб'єктів роздрібної електронної торгівлі в мережі Інтернет / І.В. Гамова // Економіка і регіон. – П. : ПолНТУ, 2012. – № 5 (36). – С. 71–74.
13. Бранский В.П. Социальная синергетика и акмеология / В. П. Бранский, С. Д. Пожарский. – СПб : Политехника, 2001. – 159 с.
14. Андреев В.И. Педагогика творческого саморазвития / В.И. Андреев. – Казань : Изд-во Казанского гос. ун-та, 1996. – 568 с.
15. Вознюк О.В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід : монографія / за ред. П.Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 184 с.
16. Аршинов В.И. Идеи синергетики и теория воспитательных систем / В.И. Аршинов, М.Ю. Усманова // Моделирование воспитательных систем. Теория – практика. – М. : Мир, 1995. – С. 39–45.
17. Князева Е. Н. Основания синергетики / Е.Н. Князева, С.П. Курдюмов. – СПб : Алетей, 2002. – 414 с.
18. Бех Ю.В. Саморозгортання соціального світу / Бех Ю.В. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 248 с.

19. Воронкова В. Г. Філософія гуманістичного менеджменту (філософсько-антропологічні виміри) : монографія / Воронкова В. Г. – Запоріжжя : РВВ ЗДІА, 2008. – 254 с.
20. Кизима В.В. Тоталлогія (філософія оновлення) / В. В. Кизима. – К. : ПАРАПАН, 2005. – 272 с.
21. Цехмистро И.З. Холистическая философия науки : учебное пособие / И.З. Цехмистро. – Сумы : Изд-во "Университетская книга", 2002. – 364 с.
22. Буданов В.Г. В поисках законов холизма : синергетика, универсальный эволюционизм и универсальная история / В.Г. Буданов // Универсальный эволюционизм и глобальные проблемы : сборник ; под ред. В.В. Казютинского. – М. : ИФ РАН, 2006. – С. 95–103.
23. Алексеевский В. С. Синергетика менеджмента устойчивого развития : моногр. / В. С. Алексеевский. – Калуга : Манускрипт, 2006. – 328 с.
24. Хакен Г. Синергетика и некоторые ее применения в психологии / Г. Хакен // Синергетическая парадигма. Нелинейное мышление в науке и искусстве. – М. : Прогресс – Традиция, 2002. – С. 296–307.
25. Чернавский Д.С. О методологических аспектах синергетики / Д. С. Чернавский // Синергетическая парадигма. Нелинейное мышление в науке и искусстве. – М. : Прогресс– Традиция, 2002. – С. 50–66.

References

1. Chaika, S.I. Modern development of electronic commerce under condition of globalization of world economy. Suchasni pytannia ekonomiki i prava (Modern affairs of economics and law) – 2012, Vol. 1. – p. 59–63.
2. Pleskach, V.L. & Zatonacka T.G. Electronic commerce. – Kyiv: Znannia. – 2007 – 535 p.
3. Judin O.M., Makarova M.V. & Lavreniuk R.M. Systems of electronic commerce: creation, promotion and development. – Poltava: RVV PUET. – 2011 – 201 p.
4. Melnichuk O. Rozvitok elektronnoyi komertsii u strukturі informatsiynoi ekonomiki Ukrayini / O. Melnichuk // Ekonomika. - 8 (161), 2014. – p. 93-97.
5. Oklander M.A., Litovchenko I.L., Botushan M.I. Marketingovi komunikatsiyni promislovih pidpriemstv v umovah informatsiynoi ekonomiki: Monografya. –K.: – Znannya. – 2011. – p. 234.
6. Appenyanskiy A. I. Chelovek i biznes. Put sovershenstva / Appenyanskiy A. I. –M. : Bars, 1995. –228 p.
7. Balabanov I.T. Osnovy finansovogo menedzhmenta/ Balabanov I.T. –M.: Finansi i statistika, 2000. – 528 p.3.
8. Kulak N.V. Formuvannya ta printsipi funktsionuvannya elektronnih sistem torgivli, N.V. Kulak // Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvitok. – 2013. – vol. 4 – p. 19–26. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=773>
9. Bolshakov A.S., Mihaylov V.I. Sovremenniy menedzhment: teoriya i praktika – SPb: Piter, 2011. – 234 p.
10. Stadnik V. V. Menedzhment / Stadnik V. V. –K.: Akademvidav, 2007. – 472.- p.8.
11. Zigert V. Rukovodstvo bez konfliktov / V. Zigert, L. Lang. –M.: Ekonomika, 2000. –335 p
12. Gamova I.V. Klasifikatsiya sub'ektiv rozdribnoi elektronnoyi torgivli v merezhi Internet / I.V. Gamova// Ekonomika I region. – P.: PolNTU, №5 (36). - 2012 – p. 71-74.
13. Branskiy V.P. Sotsialnaya sinergetika i akmeologiya / V.P. Branskiy, S.D. Pozharskiy. – SPb. : Politehnika, 2001. – 159 p.
14. Andreev V.I. Pedagogika tvorcheskogo samorazvitiya / V.I. Andreev. – Kazan : Izd-vo Kazanskogo gos. un-ta, 1996. – 568 p.
15. Voznyuk O.V. Rozvitok vltchiznyanoyi pedagogichnoyi dumki: sinergeti-chniy pidhid: Monografya /za red. prof. P.Yu. Sauha. – Zhitomir: Vid-vo ZhDU Im. I. Franka, 2009. – 184 p.
16. Arshinov V.I. Idei sinergetiki i teoriya vospitatelnyih sistem / V.I. Arshinov, M.Yu. Usmanova // Modelirovanie vospitatelnyih sistem. Teoriya – praktike. – M. : Mir. – 1995. – p. 39-45.
17. Knyazeva E. N. Osnovaniya sinergetiki / E.H. Knyazeva., Kurdyumov S.P. – SPb.: Aleteyya, 2002. — 414 p.
18. Beh Yu.V. Samorozgotannya sotsialnogo svltu.-K.: Vid-vo NPU ImenI M.P.Dragomanova, 2007. -248 p.
19. Voronkova V. G. Fflosofiya humanistichnogo menedzhmentu (ffilosofsko-antropologichni vimiri). Monografya.-ZaporIzhzhya: RVV ZDIA, 2008. -254 p.
20. Kizima V.V. Totallogiya (filosofiya obovneniya) / V. V. Kizima. – K. : PARAPAN, 2005. – 272 p.
21. Tsehmistro I.Z. Holisticheskaya ffilosofiya nauki: Uchebnoe posobie / I.Z. Tsehmistro. – Sumyi: Izd. "Universitetskaya kniga", 2002. – 364 p.
22. Budanov V.G. V poiskah zakonov holizma : sinergetika, universalniy evolyutsionizm i universalnaya istoriya / V.G. Budanov // Universalniy evolyutsionizm i globalnye problemy. Sbornik pod red. V.V.Kazyutinskogo. – M., IF RAN, 2006. – p. 95-103.
23. Alekseevskiy V. S. Sinergetika menedzhmenta ustoychivogo razvitiya : monogr. / V. S. Alekseevskiy. – Kaluga: Manuscript, 2006. – 328 p.
24. Haken G. Sinergetika i nekotorye ee primeneniya v psihologii / G. Haken// Sinergeticheskaya paradigma. Nelineynoe myishlenie v nauke i iskusstve. – M. : Progress – Traditsiya , 2002. – p. 296–307.
25. Chernavskiy D.S. O metodologicheskikh aspektah sinergetiki / D. S. Chernavskiy// Sinergeticheskaya paradigma. Nelineynoe myishlenie v nauke i iskusstve. – M. : Progress– Traditsiya , 2002. – p. 50–66.

Надійшла 17.08.2015; рецензент: д. е. н. Чернега О. Б.